

Oponentský posudek diplomové práce Bc. Dominiky Novákové *Toponymie města Jičína*

Předložená diplomová práce prezentuje výsledky toponymického výzkumu zaměřeného na aktuální znalost místních a pomístních jmen. O jeho důležitosti svědčí už počet zachycených jmen v porovnání s dvěma předchozími soupisy z 20. století.

1. Koncepce práce

Práce má tradiční, logickou a promyšlenou strukturu a jasně formulované úkoly. Ve třech zásadních kapitolách ukazuje aktuální znalosti toponym mezi lidmi v Jičíně, prezentuje kompletní soupis získaných jmen a třídí je dvěma klasickými způsoby – podle sémantických vztahů (V. Šmilauer) a strukturních vlastností (M. Majtán), u nichž osobně jednoznačně hodnotím jako využitelnější a zajímavější výsledky toho druhého. Jedním z kladů práce je zřetel k tzv. živým jménům.

Práce je vybavena vhodně zpracovaným teoretickým úvodem (i když je možné vznášet dílčí námitky, např. že toponymická klasifikace a terminologie představená v odd. 2.1 mohla být dále v práci výrazněji využita), popisem předchozích výzkumů (i když název příslušné kapitoly poněkud neintuitivně začíná „Metoda práce“) a exkurzem k historii Jičína, který je však podle mého soudu s ohledem na účel práce neúměrně rozsáhlý (a ve kterém se mimochodem o lese Řáholci, aspoň podle mých znalostí fiktivním, mluví jako o reálném). Výsledky práce jsou přehledně shrnuty ve dvou výzkumných kapitolách i ve stručném závěru.

Užívání lingvistické terminologie je v práci na vcelku slušné úrovni, objevují se jisté nesrovnalosti časté v kvalifikačních pracích (užívání výrazů *pojmem* a *termín* promiscue, spojování objektů reality a jejich jazykových pojmenování atd.) nebo chybné užití termínů (stylové kvalifikátory na s. 39; není mi jasné, jak se projevuje „hyperkorektnost“ u pojmenování *Na starým*, s. 51; pojmenování *Vychčín* určitě nebylo utvořeno pomocí prefixu a kompozita se netvoří univerbizací ustálených spojení, obojí k s. 64).

Dílčí hodnocení: A/B

2. Metodologie a zpracování dat

Autorka získává data ze dvou předchozích výzkumů, z kartografických podkladů, z vlastního výzkumu elektronickou cestou a z dodatečných rozhovorů s některými z jeho 61 respondentů. K prezentaci vlastního výzkumu mám dvě drobné výhrady – v části 5.2 se píše o pohlaví a věku respondentů, ale není uvedeno, kolik členů jednotlivé takto vymezené skupiny (např. muži starší generace) mají; tamtéž se o respondentovi GM (nejde o iniciály) píše tolik údajů, že sotva zůstane anonymizovaný. Důležitější ale je, že je získaný materiál rozdělen do standardně vymezených skupin (přičemž je samozřejmě možné o zařazení toho kterého pojmenování do té které skupiny polemizovat) a přiměřeně prezentován.

K následnému soupisu toponym s vysvětlením jejich motivace by bylo možné mít nespočet dílčích dotazů poznámek, dovolím si tři a prosím o reakci při obhajobě: Myslím, že motivovat agronymum *Na Rančáku* apelativem *ranč* není odůvodněné (k s. 40) a že motivace ulice *Denisovky* je zcela zřejmá (k s. 44); nemohl by mít kopec *Matěják* (s. 53) stejné pojmenovací východisko jako sportovní centrum *Matěják* (s. 50) ve jméně dřívějšího starosty?

Velice zajímavou otázkou, která před autorkou práce vyvstala, je hranice apelativ a proprií. Takto na pomezí podle ní stojí pojmenování, „která nejsou specifikem Jičína a s jejichž objekty se lze setkat

v jakémkoli [!] jiném městě“, tj. např. *Vlakáč* nebo *Stad'ák* (s. 36, část 5.9.3). S takovýmto problémovým přístupem sympatizuji, nicméně dovolil bych si ho rozšířit i na některá pojmenování zařazená do jiných oddílů, ať už by splňovala uvedenou definici (*Zubárna*), nebo by mohlo jít prostě o „opis“ (s. 33 s příkladem *Dub u nemocnice*).

A právě v souvislosti s *Dubem u nemocnice* bych měl ještě dotaz: V kap. 5 jsou hvězdičkou označena jména, která nejsou na mapách a byla získána od respondentů. Nemohlo se v některých případech jednat spíše o výsledek buď náhody (respondent prostě popisoval skutečnost a neuváděl proprium), nebo víceméně individuální jazykové kreativity, kdy je nějaké pojmenování užíváno např. v rodině, v partě apod.?

Dílčí hodnocení: B

3. Práce s odbornou literaturou

Práce vychází z relevantní odborné literatury a odpovídajícím způsobem hodnotí a využívá její poznatky. Jenom v ojedinělých případech nejsou jisté zdroje dílčích tvrzení (např. zda se příslušné vysvětlení původu jména čerpá z jednoho z předchozích výzkumů, nebo je autorka zjistila jinak) nebo se do autorského textu dostává evaluativní výrazivo z popularizačních prací, případně z mluvy respondentů („Pražáci“, s. 51).

Dílčí hodnocení: A

4. Formální úroveň práce

Práce má přiměřený rozsah a standardně cituje použité zdroje. Formálně je prakticky bezvadná, najít v ní pravopisnou chybu nebo typografický nedostatek vyžaduje značné úsilí. Práce vcelku vyhovuje nárokům odborného stylu, byť se v ní ne zcela zřídka objevují ne zcela vyhovující formulace, takové se koncentrují a výrazně ruší v kapitole o dějinách Jičína (zřetelové konstrukce, kondenzace atd.). Vůbec určitou stylistickou zvláštností práce je, že se v ní poměrně často objevují jazykově i myšlenkově složité popisy poměrně jednoduchých jazykových prostředků, standardních jazykových změn apod.

Nemohu zde nepoložit dotaz k pravopisu toponym: Na s. 19/20 autorka upozorňuje na možnost psát v onomastických textech po předložce malé písmeno, pokud slovo není vlastním jménem, a v práci volí toto řešení. Rád bych se zeptal, zda si u všech prezentovaných toponym byla jistá, že (ne)obsahují původní proprium, nebo u některých váhala.

Dílčí hodnocení: A/B

5. Celkové hodnocení

Předložená diplomová práce podle mého názoru rozhodně splňuje požadavky kladené v ÚČJTK na tento typ kvalifikačních prací. **Doporučuji ji k obhajobě** a navrhuji hodnocení známkou **výborně nebo velmi dobře** podle průběhu obhajoby a reakcí diplomanky na dotazy, nejen ty uvedené v tomto posudku.

V Praze 14. června 2023

Mgr. František Martínek, Ph.D.